

# Hack Péter

## A probléma gyökerei és a megoldási javaslatok

Kerekasztal beszélgetés az  
igazságszolgáltatás átláthatóságáról

Budapest, 2008. június 4.

# TI Global Corruption Report 2007

A kötetben megfogalmazott ajánlások négy  
kulcsterülettel foglalkoznak:

- I. A bírói kinevezések.
- II. Munkafeltételek.
- III. Számonkérhetőség és fegyelmi szabályok.
- IV. Átláthatóság.

# I. A bírói kinevezések

1. A bírói kinevezéssel foglalkozó testületek függetlenek.
2. A bírói kinevezések érdemeken alapuljanak.
3. A társadalmi részvétel lehetősége.

## **II. A bírói munkafeltételekhez kapcsolódik:**


1. A bírák bérezése
2. A bírák védelme
3. A bírák áthelyezésének világos és átlátható szabályozása
4. Az ügyszignálás
5. A bírák akadálytalanul férjenek információkhoz és képzéshez

### **III. A számonkérhetőség és fegyelmi szabályok kérdésköre.**

1. Mentesség szabályozása
2. Fegyelmi eljárásokkal
3. Átlátható és tisztességes eljárás a bírák elmozdítására
4. A tisztességes eljáráshoz, és a jogorvoslathoz való jog
5. Etikai kódex
6. Megfelelő whistleblower (informátor)-szabályozás
7. Az erős és független bírói szövetségek léte

## IV. Átláthatóság


1. A bírósági szervezet átláthatósága.
2. A szervezeten túl a bíróság tevékenységének is átláthatónak kell lennie.
3. Az ügyészi munka átláthatóságát is meg kell teremteni.
4. Az átláthatóság része a bírák vagyonnyilatkozata.
5. A bírói összeférhetetlenségi nyilatkozatok.
6. Széles körben publikált eljárási jogok.
7. Maradéktalanul érvényesüljön a véleménynyilvánítás szabadsága.

- 
8. A tevékenységükről szóló tudósítás minél jobb minőségéhez hozzájárul az újságírók és a szerkesztők számára a bírósági történésekkel, valamint az ezekről való közérthető tudósításokkal kapcsolatos képzés biztosítása. A tudományos szakembereket a bírósági ítéletek kommentálására kell bátorítani, jogi szaklapokban és a médiában egyaránt.
  9. A civil társadalom bekapcsolódása, kutatások, vizsgálatok és jelentések készítése.

# OIT által megrendelt kutatások

1. A bíróságok igazgatásának szisztémája
2. A bíróságok költségvetési feltételeinek javítása és a költségvetési gazdálkodás ellenőrzése
3. A bíróságok kárfelelőssége
4. A bírósági szervezet, a bíróságok hatásköre és illetékességi területe
5. Az Országos Igazságszolgáltatási Tanács
6. Az ítéletábrák igazgatási hatásköre



- 
7. Az Legfelsőbb Bíróság jogegységi tevékenysége és ennek hatékonysága
  8. A bírók kinevezése, pályaalkalmassága, munkájuk értékelése
  9. Továbbképzés, magasabb karrierfok, vezetői kiválasztás
  10. Teljesítménymérés és arányosítás, a belső forráselosztás reformja
  11. Középfokú szakemberek
  13. A nyilvánosság és az igazságszolgáltatás
  12. A javadalmozás

## 5. Az Országos Igazságszolgáltatási Tanács

5.1 Az Országos Igazságszolgáltatási Tanács összetétele

5.2 Az OIT szavazási módja

5.3 Az OIT működésének átláthatósága, az OIT és Hivatalának kapcsolata a bíróságokkal


5.4 Külső szakértők bevonása az OIT munkájába

## **8. A bírók kinevezése, pályaalakmassága, munkájuk értékelése**

8.1 A bírókiválasztás

8.2 A pályaalakmassági vizsgálat

8.3 A bírói munka értékelése



Az ENSZ Közgyűlése által elfogadott 1985. november 29-i 40/32. számú és az 1985. december 13-i 40/146. számú Ajánlása a bírák függetlenségére vonatkozó alapelvekről szól. Az Ajánlás 10. pontja kimondja:

**„A bíróvá válás kiválasztási rendszerének olyan garanciákkal kell bírnia, amelyek megakadályozzák a visszaélészerű kinevezéseket.”**

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága a bírák függetlenségéről, hatékonyságáról és szerepéről a tagállamoknak szóló R(94) 12. számú ajánlása értelmében:

**„A bírák szakmai előmeneteléhez fűződő minden döntésnek *objektív kritériumokon* kell alapulnia és a bírák kiválasztásának, valamint előmenetelének a képesítésekre, a becsületességre, alkalmasságra és hatékonyságra tekintettel az *érdekemen* kell nyugodnia.”**

A bírák jogállásáról szóló Európai Charta (1998. július 8-10.) 2.1. pontja a tagországokkal szemben azt a követelményt fogalmazza meg, hogy:

**„A jogállásról szóló jogszabályoknak a bírák kiválasztására és utánpótlására vonatkozó szabályai alapozzák meg a jelölteknek független fórum vagy bizottság általi kiválasztását, aszerint, hogy képesek-e az eléjük tárt jogi helyzeteket szabadon és pártatlanul minősíteni, és azokra az emberi méltóság tiszteletben tartásával a jogot alkalmazni.”**

Az Európai Bizottság 2003. novemberi Átfogó Monitoring jelentése megállapítja:

**„A jelenlegi rendszer átláthatóságának hiánya és a hivatalnokok széles mérlegelési jogköre a kinevezési eljárásban bátorítják az önkényességet, sőt a visszaélést, és visszavethetik a szakmai bírói testület fejlődését”**

## A 2003-2005. év közötti időszakban felvett bírósági fogalmazók diploma fokozata:

<b>Diploma fokozat</b>	<b>2003.</b>	<b>2004.</b>	<b>2005.</b>
Summa cum laude	27,6 % (40 fő)	22,3 % (29 fő)	28,8 % (21 fő)
Cum laude	64,1 % (93 fő)	64,6 % (84 fő)	57,5 % (42 fő)
Rite	8,3 % (12 fő)	13,1 % (17 fő)	13,7 % (10 fő)
Összesen	100 % (145 fő)	100 % (130 fő)	100 % (73 fő)



# 2007. évi 5. számú szabályzat a bírósági fogalmazók felvételi versenyvizsgájának részletes szabályairól

- írásbeli vizsga (max. 60 pont)
- szóbeli vizsga (max. 60 pont)
- Cum laude diploma 25 pont
- Summa cum laude diploma 30 pont
- középfokú nyelvvizsga 2 pont
- felsőfokú nyelvvizsga 4 pont


## Problémák:

- A vizsga eredménye nem köti a kinevezőt
- A szóbeli bizottságból nincs kizárva a pályázatot kiíró.
- Az érdemeket alátámasztó egyéb tényezőket nem veszi figyelembe (pl. OTDK, versenyeken elért eredmény stb.)

## 9. Továbbképzés, magasabb karrierfok, vezetői kiválasztás

**9.1** „Átláthatóbbá kell tenni a bírói előmenetelt. A szolgálati idő mellett a továbbképzés (a bírói szervezeten belüli, vagy külső oktatási intézmény) megkövetelése is alkalmazható lenne.”

**9.2** „Bizonyos ügyszakokban, a fiatalok ügyében eljáró bírónál valamilyen többletképesítést, vagy legalább valamilyen, akár a másoddiploma, illetve a külföldi képzésen, tanulmányúton részvétel is megkívánható.”



**9.3** „Megfontolható tízévente fél év rekreációs, vagy esetleg a bíró választása szerint, ugyancsak tízévente fél év tanulmányi szabadság biztosítása a bíróknak,.”


**9.4** „Világos és minél részletesebb követelményrendszer kell kialakítani arról, mit kell ahhoz teljesíteni, hogy valakiből, pályázat alapján, vezető legyen.”

**9.5** „A vezetők is ítéelkezzenek, ha csökkentett norma szerint is.”


## **10. Teljesítménymérés és arányosítás, a belső forráselosztás reformja**

**10.1** „A könnyen mérhető teljesítmény (befejezések, hatályon kívül helyezések, stb. száma) mellett a minőségi munkát is értékelő teljesítménymérést kellene kidolgozni.”

**10.2** „Javasolható, hogy a bírák sajátos teljesítményértékelési rendje is kidolgozásra kerüljön.”



**10.3** „A bíróságok és az ott működő bírák rendszeres szakmai értékelésére osztrák mintára indokolt bevezetni szigorúan a bírósági szervezeten belül a **bírósági vizsgáló** intézményét, mely öt évente, alaposan kidolgozott program alapján minden bíróságon szakmai ellenőrzést végezne.”



**10.4** „A teljesítménymérést is könnyítené, de önmagában is jelentős reformlépés az automatikus, érkezésarányos szignálás alkalmazása, mely számos egyéb haszonnal is járna.”

# A Transparency International Magyarország javaslatai

## I. Bírói kinevezések

- A munkaerő-felvétel és karrierépítés folyamatában alkalmazott objektív feltételek kötelező érvényűvé alakítása és nyilvánossá tétele a munkaerő-felvételi eljárást megelőzően;




## II. Munkafeltételek

- Bírói karrierrendszer átalakítása az ítélkezői karrier támogatásával, vezetői kinevezések átláthatóvá tételével;
- a Bíróképző Akadémia korrupcióellenes küzdelemmel kapcsolatos képzés iránti törekvéseit prioritásként kezelni;
- a bírói testületen belüli munkaterhelést kiegyensúlyozottá és igazságossá tenni annak érdekében, hogy a fontos ügyeknek kellő figyelmet lehessen szentelni.
- középfokú szakemberek számának növelése.

### **III. Számonkérhetőség és fegyelmi szabályok**

- az Országos Igazságszolgáltatási Tanács összetételének módosítása úgy, hogy a Tanács által ellenőrzött vezetők annak ne lehessenek tagjai;
- a nagyon kevés bíróval működő helyi bíróságok esetében különösen nagy hangsúlyt helyezni a külső befolyásolás elkerülésének lehetőségére;
- a bírói testületen belül egyértelmű etikai normák bevezetése, amelyek megfelelő iránymutatást adnak az felajánlott (akár csekély értékű) ajándékok elfogadására;

- 
- az Országos Igazságszolgáltatási Tanács (OIT) tegyen sürgős lépéseket annak megelőzése érdekében, hogy az esetleges korrupciós esetek rejtve maradjanak a bírói testületen belül;
  - automatikus szignálás bevezetése.

## IV. Átláthatóság

- bírósági iratok megismerhetőségének biztosítása a sajtó munkatársai és a kutatók számára. Az adatokhoz való hozzáférés korlátozása az érdemi ellenőrzés akadályává vált;
- törvényalkotás az igazságszolgáltatási tájékoztatásról;
- az Országos Igazságszolgáltatási Tanács működését tegyék átláthatóvá és nyilvánossá;
- az OIT adatbázisának erősítése. Az OIT adatbázisa jelentős lehetőséget biztosít az átláthatóság növeléséhez, következésképpen az adatbázis építése olyan erőfeszítés, amelynek – pénzügyi tekintetben is – elsődleges fontosságot kellene tulajdonítani.



**Köszönöm a figyelmet!**